Другова Олена Сергіївна
доктор економічних наук,
професор кафедри менеджменту, бізнесу та адміністрування,
Навчально-науковий інститут менеджменту і маркетингу
Харківського національного економічного університету
імені Семена Кузнеця

DOI: https://doi.org/10.36059/978-966-397-439-2-36

КОНТРОЛІНГ У РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРІОРИТЕТІВ РЕГІОНІВ

Контролінг як інструмент управління відіграє ключову роль у забезпеченні ефективної реалізації соціально-економічних пріоритетів регіонів, оскільки він інтегрує планування, моніторинг і аналіз у єдину систему прийняття рішень. У сучасних умовах невизначеності, спричинених глобальними економічними, екологічними та соціальними кризами, контролінг стає незамінним інструментом для зниження ризиків та підвищення стійкості регіональних економік. Він допомагає оцінювати ефективність використання ресурсів, визначати ключові пріоритети та забезпечувати оптимальне їх фінансування.

Завдяки застосуванню сучасних технологій, таких як цифрові інформаційні системи, контролінг сприяє автоматизації процесів аналізу та моніторингу, що значно підвищує швидкість і точність управлінських рішень. Особливо важливим є його вплив на стратегічне планування, оскільки він дозволяє моделювати сценарії розвитку, враховувати майбутні виклики та ризики, а також забезпечувати довгострокову сталість регіональних стратегій. У трансформаційний період, коли регіони стикаються з потребою адаптації до глобальних змін, контролінг виконує функцію координатора між різними рівнями управління, забезпечуючи синхронізацію дій органів влади, бізнесу та громадянського суспільства [1].

Він також відіграє важливу роль у підвищенні прозорості та підзвітності управління, оскільки дозволяє оцінювати досягнення

цілей на основі чітко визначених індикаторів ефективності. У контексті регіонального розвитку це сприяє підвищенню довіри до органів влади з боку населення та інвесторів. Таким чином, контролінг стає інструментом не лише технічного, але й стратегічного характеру, спрямованим на досягнення збалансованого розвитку регіонів з урахуванням економічних, соціальних і екологічних аспектів. Його ефективне впровадження вимагає підготовки висококваліфікованих кадрів, розробки стандартів та впровадження інноваційних підходів, що зробить управління регіональними пріоритетами більш дієвим і результативним.

Контролінг забезпечує координацію процесів планування, моніторингу та аналізу реалізації соціально-економічних пріоритетів, виступаючи інструментом синхронізації зусиль усіх учасників управлінського процесу. Його основною метою є підтримка управлінських рішень на основі достовірної інформації, що дозволяє забезпечити ефективне використання ресурсів та досягнення стратегічних цілей [2]. Він сприяє виявленню слабких місць у реалізації програм розвитку, своєчасному внесенню коректив та зниженню ризиків. Завдяки цьому контролінг виступає фундаментом для підвищення прозорості, підзвітності та довіри до управлінських дій на всіх рівнях.

У сучасних умовах економічних трансформацій та зростаючої невизначеності реалізація соціально-економічних пріоритетів регіонів потребує впровадження ефективних інструментів управління. Контролінг, як інтеграційний механізм управління, спрямований на забезпечення узгодженості між стратегічними цілями та операційною діяльністю. Його ключовими завданнями є підтримка процесів прийняття рішень, забезпечення прозорості управлінських процесів і підвищення ефективності використання ресурсів. У межах регіонального розвитку контролінг виконує роль системного координатора, що дозволяє моніторити стан виконання стратегій, вчасно реагувати на ризики та адаптувати управлінські дії до змін зовнішнього середовища. У цьому контексті особливе значення мають такі його функції, як:

1) моніторинг виконання стратегій соціально-економічного розвитку;

2) визначення ключових індикаторів ефективності (KPI);

3) аналіз ризиків та розробка коригувальних заходів;

4) оптимізація ресурсів для досягнення визначених цілей.

Контролінг для регіонального розвитку включає три ключові складові. Фінансовий контролінг зосереджений на управлінні бюджетними ресурсами, включаючи аналіз доходів і витрат та прогнозування фінансових потоків. Операційний контролінг забезпечує ефективність реалізації програм і проектів на регіональному рівні, орієнтуючись на раціональне використання ресурсів та досягнення визначених цілей. Стратегічний контролінг оцінює довгострокові наслідки впроваджених заходів, визначаючи їх вплив на соціально-економічний стан регіону [3]. Разом ці елементи створюють інтегровану систему, яка дозволяє адаптувати управління до змін середовища, забезпечуючи сталість розвитку. Інструменти контролінгу підтримують узгодженість між стратегічними та оперативними цілями, сприяючи досягненню ефективних результатів.

Сучасні виклики у застосуванні контролінгу обумовлені динамічними змінами глобального середовища, що створюють додаткові труднощі для регіонального управління. Невизначеність економічного середовища, спричинена частими кризами, такими як пандемії, геополітичні конфлікти та зміни клімату, ускладнює планування та реалізацію стратегічних пріоритетів. Нестача достовірних даних для ухвалення рішень є серйозною перешкодою, адже без якісної аналітичної бази стає неможливим ефективний моніторинг соціально-економічного розвитку. Водночас потреба в інтеграції цифрових технологій стає очевидною, оскільки вони здатні значно прискорити процеси збору, аналізу та обробки інформації, забезпечуючи своєчасність і точність контролінгових рішень. Крім того, впровадження автоматизованих систем контролінгу вимагає не лише значних інвестицій, але й підвищення рівня цифрової грамотності управлінського персоналу, що додає складності у їх широке впровадження. Це підкреслює необхідність пошуку нових підходів і адаптації до сучасних реалій для забезпечення дієвості контролінгу в умовах глобальних викликів.

Для ефективної реалізації контролінгу в регіонах України доцільно впровадити такі заходи:

Уніфікація підходів до контролінгу сприятиме підвищенню ефективності управління та забезпечить порівнянність даних між регіонами. Наприклад, Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України у 2024 році презентувало оновлену Державну стратегію регіонального розвитку на 2021–2027 роки, яка передбачає впровадження єдиних підходів до моніторингу та оцінки регіонального розвитку [4].

Професійний розвиток управлінців є ключовим для впровадження сучасних методів контролінгу. У 2024 році Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України організувало низку тренінгів та семінарів для представників регіональних органів влади з метою підвищення їхньої компетентності у сфері контролінгу та моніторингу регіонального розвитку

Співпраця між державою та бізнесом може прискорити впровадження сучасних інструментів контролінгу. Станом на 1 січня 2024 року в Україні на умовах державно-приватного партнерства укладено 198 договорів, з яких реалізується 22 договори, що свідчить про активне використання цього механізму для розвитку регіонів [5].

Для реалізації контролінгу в регіонах України необхідно вжити наступні заходи:

1) Впровадження єдиних стандартів контролінгу для регіональних органів влади.

2) Підвищення кваліфікації управлінського персоналу в сфері контролінгу.

3) Розвиток партнерства між державним і приватним секторами у впровадженні контролінгових інструментів.

Таким чином, можна зробити висновок, що контролінг є важливим інструментом для досягнення соціально-економічних пріоритетів регіонів. Його впровадження дозволяє підвищити ефективність використання ресурсів, знизити ризики та забезпечити стале регіональне зростання. Інтеграція цифрових технологій і адаптація до сучасних викликів сприятиме подальшому розвитку контролінгових систем в управлінні регіонами України.

Список використаної літератури:

1. Чубарь О., & Русин О. Сучасні прояви цифрової трансформації регіонів україни (за матеріалами закарпатської області). *Економіка та суспільство*. 2023. No. (49). DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-13

2. Капліна, А. Контролінг як інструмент управління підприємством. *Економіка та суспільство*. 2021. No. (23). DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-23-16

3. Осокіна, А., Хвастунов, Н., & Востряков, І. Система стратегічного контролінгу в умовах цифровізації. *Економіка та суспільство*. 2024. No. (67). DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-95

4. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021–2027 роки та план заходів з її реалізації URL: https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/regionalna-politika/strategichne-planuvannya-regionalnogo-rozvitku/derzhavna-strategiya-regionalnogo-rozvitku-na-2021-2027-roki-ta-plan-zahodiv-z-yiyi-realizaciyi

5. Інвестиційна політика та міжнародне інвестиційне співробітництво URL: https://me.gov.ua/Documents/Detail?id=9fc90c5e-2f7b-44b2-8bf1-1ffb7ee1be26&isSpecial=true&lang=uk-UA&title=StanZdiisnenniaDppVUkraini